

Милош РАДОВАНОВИЋ
Правни заступник у Удружењу осигуравача Србије
– Гарантном фонду

НЕПОЗНАТО МОТОРНО ВОЗИЛО

Резиме

Накнада штете проузроковане непознатим моторним возилом има све већи значај. Водећи узрок парница између оштећених лица и Удружења осигуравача Србије јесте накнада штете проузроковане непознатим моторним возилом. У тим парницама, као спорно правно питање најчешће се јавља питање да ли се возило којим је штета нанета, може сматрати непознатим. Судови су дошли до става да се моторно возило не може сматрати непознатим, у смислу прописа о обавезном осигурању у саобраћају, ако је због пропуста самог оштећеног лица остало непознато. До оваквог становишта не може се доћи дедуктивним закључивањем полазећи од законске одредбе о праву на накнаду штете проузроковане непознатим возилом. Међутим, изгледа да је наведени став судске праксе ипак исправан. Аутор ће у овом тексту покушати да пронађе теоријско утемељење тог става. То утемељење, по мишљењу аутора, треба тражити у општим правилима која уређују имовинско осигурање и у сврси којој служи Гарантни фонд.

Кључне речи: *осигурање, обавезно осигурање у саобраћају, осигурање од аутоодговорности, Гарантни фонд, непознато моторно возило, накнада штете.*

І Увод

Ради ефикасне заштите жртава саобраћајних незгода било је потребно на нивоу Европске уније предвидети обавезу држава чланица да формирају тело које ће гарантовати да жртве неће остати без накнаде штете ако је незгода проузрокована неосигураним или непознатим вози-

лом.¹ Државе чланице, према важећој Директиви Европске Уније² обавезане су да оснују или овласте већ постојећу организацију, која ће бити надлежна да накнади штету проузроковану неосигураним или непознатим моторним возилом.³

По Закону о обавезном осигурању у саобраћају⁴ требало је да Република Србија до 30. јуна 2012. године оснује посебно правно лице – Гарантни фонд, чија је сврха економска заштита оштећених лица у таквим случајевима.⁵ То међутим није учињено, иако је наведени рок протекао.⁶ Послове, који по ЗООС улазе у делокруг Гарантног фонда, обавља Удружење осигураваача Србије (даље: Удружење), сагласно прописима који су важили до ступања на снагу ЗООС,⁷ тј. сагласно Закону о осигурању имовине и лица.⁸

Оштећена лица остварују право на накнаду штете из средстава гарантног фонда при Удружењу када им је штета проузрокована неосигураним моторним возилом, непознатим моторним возилом или моторним возилом за које је уговор о обавезном осигурању закључен са осигуравајућим друштвом над којим је отворен стечај.⁹ Број неосигураних моторних возила, који саобраћа на путевима Републике Србије, релативно је мали, чак и у поређењу са државама Европске уније.¹⁰ Такође, солвент-

- 1 Наташа Петровић, „Међународно осигурање од аутоодговорности“, *Право и привреда*, бр. 1-4/2006, 95.
- 2 Директива Скупштине и Савета 2009/103 од 16. септембра 2009. године која се односи на осигурање од грађанскоправне одговорности у вези са употребом моторних возила и установљењем обавезе да се осигура од те одговорности, *Службени лист Европске уније* Л 263/11, даље: Директива.
- 3 Вид. Директива, чл. 10. ст. 1.
- 4 Закон о обавезном осигурању у саобраћају – ЗООС, *Службени гласник РС*, бр. 51/09, 78/11, 101/11, 93/12 и 7/13.
- 5 Вид. ЗООС, чл. 73. и 74. и Закона о изменама и допунама Закона о обавезном осигурању у саобраћају, *Службени гласник РС*, бр. 78/2011, чл. 2.
- 6 Вид. Народна банка Србије, *Народна банка није надлежна за надзор постојећег Гарантног фонда*, доступно на адреси: <http://www.nbs.rs/internet/cirilica/scripts/showContent.html?id=7779&konverzija=no>, 9.1.2016.
- 7 Вид. ЗООС, чл. 111. ст. 1.
- 8 Закон о осигурању имовине и лица – ЗОИЛ, *Службени лист СРЈ*, бр. 30/96, 57/98, 21/99, 53/99 и 55/99 и *Службени гласник РС*, бр. 55/04, 51/09 и 93/12.
- 9 Вид. ЗОИЛ, чл. 99. ст. 2.
- 10 Вид. Милан Церовић, „Улога и циљ организације гарантног фонда у земљама у окружењу и неким земљама Европске уније“, *Интеграција (права) осигурања Србије у Европски (ЕУ) систем осигурања*, Зборник радова Удружења за право осигурања, Палић, 2009, доступно на адреси <http://www.propisionline.com/Explanations/Explanation/379>, 9.1.2016, 239 и 240.

ност друштава за осигурање данас је на знатно вишем нивоу него пре десетак година.¹¹ У укупном броју захтева за накнаду штете из средстава гарантног фонда при Удружењу, све мањи проценат заузимају захтеви који се темеље на чињеници да је штета проузрокована неосигураним возилом или возилом које је осигурано код осигуравајућег друштва над којим је отворен стечај. Међутим, број захтева за накнаду штете проузроковане непознатим моторним возилом сваке године расте.¹² Накнада штете проузроковане непознатим моторним возилом постала је водећи узрок настанка спорова између Удружења и оштећених лица.¹³ Стога је све већи значај који има појам непознато моторно возило.

Ниједан једини појам у закону није разложен све до својих најситнијих детаља, само је мали број њих дефинисан, а и они су опет дефинисани помоћу других недефинисаних појмова.¹⁴ Ни појам непознато моторно возило у прописима о обавезном осигурању у саобраћају није одређен на начин који искључује сваку недоумицу. Правно питање, које се као одлучно веома често јавља у парницама по тужбама за накнаду штете проузроковане непознатим моторним возилом, јесте питање да ли се возило којим је изазвана саобраћајна незгода може сматрати непознатим.¹⁵

11 У јануару 2016. године у Србији се над шест осигуравајућих друштава водио стечајни поступак. Решења о отварању стечаја над пет од тих шест друштава донета су у првој половини 2007. године, а над једним од њих у марту 2009. године. Након марта 2009. године ни једно друштво за осигурање у Србији није пало у стечај. Вид. <http://www.aod.rs/sl-postupci.html#balkan>, 11.1.2016.

12 Према подацима из Прегледа броја пријављених, решених и нерешених предмета Удружења за 2012. годину, у тој години проценат захтева за накнаду штете проузроковане непознатим моторним возилом износио је 30,52 % од укупног броја вансудских захтева за накнаду штете из средстава гарантног фонда при Удружењу. Према Прегледу броја пријављених, решених и нерешених предмета Удружења за 2015. годину, проценат захтева за накнаду штете проузроковане непознатим моторним возилом износио је 40,13 % од укупног броја вансудских захтева за накнаду штете из средстава гарантног фонда при Удружењу. Треба напоменути и да број захтева за накнаду штете проузроковане непознатим моторним возилом, који се годишње поднесу Удружењу, константно расте. Наиме, 2012. године поднето је 141 вансудски захтев за накнаду штете проузроковане непознатим возилом. Број тих захтева у 2013. години био је 449, у 2014. години 452, а у 2015. години 512.

13 Према подацима писарнице Удружења, само у 2015. години започето је 107 парница у којима је тужено Удружење ради накнаде штете проузроковане непознатим моторним возилом.

14 Херман Кантрович, *Борба за правну науку*, превео Данило Баста, Београд, 2006, 13.

15 Нпр. у парницама започетим 2015. године у предметима Трећег основног суда у Београду П. 5179/15, П. 4071/15, П. 4804/15, Основног суда у Шапцу П. 434/2015, Основног суда у Новом Саду П. 5799/15, П. 6336/15, П. 321/15 и многим другим.

Судска пракса, а за њом и пракса Удружења, заузела је исправне ставове о праву на накнаду штете, у случају када оштећени без оправданог разлога није прибавио податке о возилу којим је штета нанета. На овај начин пракса је испунила садржином законску норму о праву на накнаду штете проузроковане непознатим моторним возилом. Аутор ће у овом раду презентovati те ставове праксе, а покушаће и да их објасни и додатно утемељи у законским одредбама и сврси којој служи Гарантни фонд.

У случају штете проузроковане моторним возилом, постоји одређена разлика између положаја оштећеног по одредбама ЗОИЛ и положаја оштећеног лица по одредбама ЗООС.¹⁶ Међутим, појам непознато моторно возило (не)одређен је на идентичан начин и у ЗОИЛ и у ЗООС. Стога ће ставови праксе утврђени у време док је ЗОИЛ на снази, подједнако вредети и када отпочне примена одредаба ЗООС о Гарантном фонду, односно када држава оснује Гарантни фонд како то предвиђа ЗООС. Разлике између Гарантог фонда у смислу ЗООС и гарантног фонда у смислу ЗОИЛ нису релевантне за тему којом се овај чланак бави. Под термином Гарантни фонд у даљем тексту подразумеваће се и Гарантни фонд у смислу ЗООС и гарантни фонд у смислу ЗОИЛ - гарантни фонд при Удружењу.

II Ставови праксе

Оштећено лице у неким случајевима, због својих сопствених пропуста, не може да од осигуравајућег друштва накнади штету проузроковану моторним возилом. То ће се догодити када оштећено лице не прибави податке о возилу којим му је нанета штета, због чега исто не може бити идентификовано.

У судској пракси поставило се питање да ли законске одредбе о одговорности за штету проузроковану непознатим моторним возилом, у таквим случајевима оштећеном дају право на накнаду штете од Гарантног фонда. Из бројних пресуда којима су се судови бавили питањем накнаде штете изазване непознатим моторним возилом, произлази да судска пракса подржава тенденцију одговорности оштећеног лица за заштиту соп-

16 Према одредбама ЗОИЛ, чл. 99. ст. 2. тач. 2. и чл. 105. у случају штете проузроковане непознатим моторним возилом, оштећено лице има право само на накнаду штете због смрти, повреде тела или нарушавања здравља, али нема право на накнаду штете на стварима (у том смислу видети пресуду Врховног касационог суда Рев. 396/11 од 1. фебруара 2012. године). Одредбом ЗООС, чл. 92. ст. 2. прописано је да ће, у случају штете проузроковане непознатим моторним возилом, Гарантни фонд накнадити штете на стварима ако је неком од учесника саобраћајне незгоде накнадио штету због тешке телесне повреде која је захтевала болничко лечење, уз учешће оштећеног у штети од 10 %, с тим што то учешће не може износити више од 500 евра.

ствених интереса према имаоцу тог возила, односно према осигуравајућем друштву код кога је исто осигурано. Оштећени који су пропустили да заштите своја права према овим лицима одговорним за штету, по схватању судова немају право на накнаду штете ни према Гарантном фонду.

Виши суд у Београду, у пресуди Гж. 14699/10 од 23. маја 2012. године оценио је да тужиља нема право на накнаду штете према Гарантном фонду јер је „моторно возило, које је ударило тужиљу, стало и превезло њу до хотела... те се не ради о непознатом возилу, већ се ради о ситуацији да тужиља није узела податке о возилу иако је била у могућности да то учини“.¹⁷ Првостепени и другостепени суд, у парници вођеној пред Основним судом у Новом Саду у предмету П. 6512/13, оценили су да такси возило којим се тужиља превозила и из кога је испала по завршетку такси вожње, не представља непознато возило, јер је тужиља могла да прибави податке о том возилу.¹⁸

Чињенично стање, из кога очигледно произлази да је тужилац имао могућност и дужност да идентификује возило којим је нанета штета, утврђено је у парничном поступку вођеном пред Основним судом у Новом Саду у предмету П. 2643/12. У тој парници утврђено је да је тужилац био сувозач у путничком аутомобилу који је ударио у електрични стуб („бандеру“) поред коловоза. Били су познати боја и марка тог аутомобила, али његова тачна регистарска ознака није утврђена. Возач истог такође је био познат, чак је и позван да ступи у ту парницу као умешач. Тужбени захтев правноснажно је одбијен, јер је „тужилац имао могућност да сазна регистарску ознаку возила у коме је повређен... а то је уједно била и његова обавеза, као што је била и обавеза тужиоца да пријави полицији саобраћајну незгоду коју је предметно возило изазвало, што је све тужилац свесно пропустио“.¹⁹

Најчешћа ситуација, када оштећени има могућност да прибави податак о регистарској ознаци возила којим му је причињена штета а пропусти да то учини, јесте ситуација када оштећени и возач штетник након саобраћајне незгоде разговарају и напусте лице места без размене релевантних података и обавештавања полиције. Судска пракса сматра да се у таквим ситуацијама не ради о непознатом моторном возилу у смислу

17 Пресуда Вишег суда у Београду, Гж. 14699/10 од 23. маја 2012. године.

18 Пресуда Апелационог суда у Новом Саду, Гж. 1642/15 од 6. октобра 2015. године.

19 Пресуда Апелационог суда у Новом Саду, Гж. 2636/14 од 4. марта 2015. године.

прописа о обавезном осигурању у саобраћају, односно да оштећени тада нема право на накнаду штете.²⁰

Чињеница да ли је оштећени објективно био у могућности да прибави податке о возилу којим му је проузрокована штета, по схватању праксе јесте од одлучног значаја. Оштећена лица, која због делимичног губитка свести након саобраћајне незгоде нису била у могућности да запишу регистарску ознаку возила којим су повређена и податке о лицу које је истим управљало, имају право на накнаду штете од Гарантног фонда.²¹ Међутим, терет доказивања чињенице да оштећени објективно није био у могућности да прибави податке о спорном возилу сноси сам оштећени. „Како тужилца није пружила ни један доказ који би је оправдао у смислу немогућности да узме податке о возилу и возачу, тужилца сноси последице сопственог нечињења.“²²

Треба нагласити да оштећени може бити у могућности да прибави информације о возилу којим је проузрокована штета, чак и ако је задобио тешку телесну повреду. По природи ствари, већа је шанса да тешка телесна повреда онемогући оштећеног да прибави идентификационе податке о возилу и возачу, него да оштећени због лаке повреде буде спречен да то учини. Међутим, није свака тешка повреда задобијена у саобраћајној незгоди таква да објективно онемогућава повређено лице да прибави релевантне податке. Судови су одбијали тужбене захтеве с образложењем да је тужилац могао прибавити податке о возилу и у случајевима када су задобијене тешке телесне повреде.²³ Приликом одлучивања да ли је оштећено лице могло и да ли је било дужно да дође до информација о возилу којим је изазвана штета, треба узети у обзир све чињеничне околности конкретног случаја. Тежина задобијених повреда јесте само једна од тих околности.

Кроз своју праксу Апелациони суд у Новом Саду развио је појам „непознато возило у објективном смислу“. Наиме, у пресудама Апелационог суда у Новом Саду, Гж. 4383/13 од 4. априла 2014. године и Гж. 437/15 од 16. априла 2015. године наводи се да закон „под непознатим

20 Вид. Пресуду Вишег суда у Новом Саду, Гж. 1700/11 од 7. новембра 2012. године, Пресуду Вишег суда у Новом Саду, Гж. 3183/13 од 21. јануара 2014. године, Пресуду Вишег суда у Пироту, Гж. 272/15 од 28. септембра 2015. године и Пресуду Апелационог суда у Новом Саду, Гж. 4563/13 од 1. априла 2014. године.

21 Пресуда Вишег суда у Панчеву, Гж. 323/15 од 8. септембра 2015. године.

22 Пресуда Апелационог суда у Новом Саду, Гж. 4563/13 од 1. априла 2013. године.

23 Вид. Пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж. 2636/14 од 4. марта 2015. године и Гж. 4563/13 од 1. априла 2013. године.

моторним возилом подразумева возило које је у објективном смислу непознато, а не возило које је из неких субјективних разлога и пропуста оштећеног њему лично остало непознато“. По ставу из цитираних пресуда, возило је у објективном смислу непознато када оштећено лице објективно није било у могућности да узме податке о лицу које је управљало моторним возилом, као и о самом возилу, односно када је добило нетачне податке. У осталим случајевима када регистарска ознака возила није позната, реч је о непознатом возилу у субјективном смислу, па не постоји обавеза Гарантног фонда.

Може се рећи да је Апелациони суд у Новом Саду, увођењем појма „непознато возило у објективном смислу“ више формирао значење појма непознато моторно возило употребљеног у закону, него што је открио „право значење“ законске одредбе.

Судска пракса, а највише пракса Апелационог суда у Новом Саду, остварила је знатан утицај на праксу Удружења. Захваљујући наведеним пресудама Апелационог суда у Новом Саду, Удружење је поступало без недоумица по вансудским одштетним захтевима, којима је тражена накнада штете проузроковане непознатим возилом у случајевима када је због радњи и порпуста самог оштећеног лица возило остало непознато. Чак је и термин „непознато возило у објективном смислу“, који се у закону уопште не помиње, преузет из образложења парничних пресуда. Наиме, приликом образлагања својих вансудских одлука о одбијању захтева за накнаду штете изазване непознатим возилом, Удружење је наводило да штета није проузрокована „непознатим возилом у објективном смислу“, јер је оштећени имао могућност да прибави податке о предметном возилу.²⁴

III Утемељење ставова праксе

Само оштећени, који је предузео све што би разуман и пажљив човек учинио како би заштитио своја права према осигуравачу возила којим је нанета штета, односно како би возило којим је проузрокована штета било идентификовано, може имати право на накнаду штете из средстава Гарантног фонда. Овакав став доводи до правичних резултата. Он је утемељен на принципу да је појединац дужан да штити своје интересе, а да ће их заједница заштитити тек ако он сам, из оправданих разло-

24 Вид. Одлуке Удружења Гф. 715/15 од 30. октобра 2015. године, Гф. 852/15 од 18. септембра 2015. године, Гф. 799/14 од 11. септембра 2014. године, Гф. 246/15 од 9. марта 2015. године, Гф. 125/15 од 4. фебруара 2015. године, Гф. 112/15 од 3. фебруара 2015. године и Гф. 1408/14 од 29. децембра 2014. године.

га то није могао да учини. Појединцу не сме бити допуштено да занемари своје добро, поуздајући се у то да ће се заједница с њиме солидарисати и да ће отклонити негативне последице занемаривања.

Захтев да оштећено лице, с пажњом доброг домаћина покуша да прибави податке о возилу којим му је проузрокована штета, у складу је са сврхом Гарантног фонда. Сврха Гарантног фонда јесте потпуна заштита оштећених лицима у случајевима када то прописи обавезног осигурања не омогућавају.²⁵ Ако оштећени, без оправданог разлога, пропусти да идентификује возило којим је штета нанета, не може се сматрати да је штета проузрокована возилом које није обухваћено осигурањем. Узрок немогућности реализације права на накнаду штете, у таквим случајевима, јесу пропусти оштећеног, а не несавршеност правила о обавезном осигурању од одговорности.

Судови су интуитивно дошли до правичног и основаног става, по коме у ситуацији када се због радњи и пропуста самог оштећеног лица не може идентификовати возило којим је изазвана штета, оштећени нема право да ту штету накнади од Гарантног фонда. Међутим, судска пракса није успела да ово исправно становиште на задовољавајући начин логички рашчлани и утемељи у законским одредбама.

Дедуктивним извођењем не можемо доћи до закључка да одредбе ЗООС и ЗОИЛ искључују право на накнаду штете проузроковане непознатим моторним возилом, због чињенице да је оштећено лице било у могућности да прибави идентификационе податке о том возилу. Ако је *praemissa maior* правило да оштећени има право на накнаду штете проузроковане непознатим возилом, а *praemissa minor* чињеница да је штета проузрокована возилом које је остало непознато због пропуста самог оштећеног, *conclusio* није да оштећени нема право на накнаду штете. И моторно возило које је остало непознато због пропуста оштећеног лица, „непознато моторно возило у субјективном смислу“, јесте непознато моторно возило. Стога нас исправно закључивање, при наведеним премисама, води равно на закључак да оштећено лице и у таквим ситуацијама има право на накнаду штете из средстава Гарантног фонда.

Права лица којима је штета проузрокована непознатим возилом мање су уређена прописима него права осигураника према осигуравачу. Гарантни фонд сличан је обавезном осигурању у том смислу што оштеће-

25 Предраг Шулејић, „Гарантни фонд у новом Закону о обавезном осигурању у саобраћају“, *Правни живот*, бр. 10/2004, 933.

ном лицу пружа обештећење у случају саобраћајне незгоде.²⁶ Када је осигурање од одговорности за штету проузроковану моторним возилом постављено обавезно, тежиште и циљ тог осигурања премештено је са заштите власника опасних средстава на заштиту жртава тих средстава.²⁷ Због истог примарног циља, коме служе и обавезно осигурање у саобраћају и Гарантни фонд (заштите оштећених), и околности да су и осигуравач и Гарантни фонд ликвидни дужници накнаде штете, постоји сличност између правног односа у коме су оштећени и осигуравајуће друштво и правног односа у коме су оштећени и Гарантни фонд. Те сличности дозвољавају да се на мање уређени правни однос, правни однос у коме је на пасивној страни Гарантни фонд, примене законске одредбе које регулишу уређенији правни однос, правни однос осигуравајућег друштва и оштећеног корисника имовинског осигурања. Преднацрт Грађанског законика управо за такве случајеве препоручује примену закључивања по сличности.²⁸

У имовинском осигурању важи начело некумулације штете, а у овом начелу утемељено је правило о законској персоналној суброгацији.²⁹ Закон о облигационим односима³⁰ и Преднацрт Грађанског законика Републике Србије³¹ изричито предвиђају да исплатом накнаде из осигурања права осигураника према лицу одговорном за штету *ex lege* прелазе на осигуравача.³²

„Постоји могућност да осигураник својим поступцима умањи или лиши осигуравача права која би он касније, по исплати накнаде, могао да врши према трећем одговорном лицу. Осигураник тако може пропустити да предузме мере обезбеђења доказа после наступања штетног

26 Здравко Петровић, Вељко Кнежевић, *Накнада штете настале у саобраћајној незгоди*, Београд, 2009, 63.

27 Маријан Ђурковић, „Заштита жртава цестовног промета кроз институцију гаранцијског фонда“, *Зборник радова 26. сусрета осигуравача и реосигуравача Сарајево*, Сарајево, 2015, 204, доступно на адреси: <http://www.sors.ba/UserFiles/file/SorS/SORS%202015/Zbornik%20radova%202015/06-Curkovic.pdf>, 24.1.2016.

28 Вид. Преднацрт Грађанског законика Републике Србије – Општи део, доступно на адреси: http://www.kopaonikschool.org/dokumenta/A_Opsti.deo.pdf, 11.1.2016, чл. 12.

29 Мирко Васиљевић, *Трговинско право*, 12. издање, Београд, 2012, 187.

30 Закон о облигационим односима – ЗОО, *Службени лист СФРЈ*, бр. 28/78, 39/85, 45/89 и 57/89 и *Службени лист СРЈ*, бр. 31/93, 22/99, 23/99, 35/99 и 44/99.

31 Радна верзија Грађанског законика Републике Србије – Облигациони односи – ГЗ, доступно на адреси: <http://arhiva.mpravde.gov.rs/lt/articles/zakonodavna-aktivnost/gradjanski-zakonik>, 11.1.2016.

32 Вид. ЗОО, чл. 939. ст. 1. и ГЗ, чл. 1204. ст. 1.

догађаја. Овим поступцима несумњиво се наноси штета осигуравачу.³³ Већина упоредних закона предвиђа да се осигуравач ослобађа обавеза према осигуранику када персонална суброгација не може да се оствари у његову корист.³⁴ Наше право такође прописује ову санкцију за осигураника који својом кривицом онемогући прелаз права на осигуравача.³⁵

Ако се након исплате накнаде штете из средстава Гарантног фонда идентификује моторно возило којим је штета проузрокована, Гарантни фонд по изричитој законској одредби има регресно потраживање према осигуравајућем друштву са којим је закључен уговор о обавезном осигурању за то возило.³⁶ И лице оштећено непознатим возилом и осигураник, који без оправдања пропусте да предузму мере обезбеђења доказа после саобраћајне незгоде, спречавају да дође до суброгације, односно регреса. Једина разлика која постоји, а то је да се у првом случају спречава регресно право Гарантног фонда, а у другом прелаз права на осигуравајуће друштво, није довољна да искључи примену аналогije. Због евидентне сличности, требало би да у оба случаја наступи иста правна последица. Та правна последица јесте губитак права на накнаду штете од осигуравајућег друштва, односно губитак права на накнаду штете из средстава Гарантног фонда.

Поступци осигураника којима се онемогућава суброгација могу да доведу до ослобођења осигуравача од обавезе, само ако се могу приписати кривици осигураника.³⁷ Стога је спречавање остварења регреса у корист Гарантног фонда, правно релевантно једино ако је оштећено лице криво за то што возило није идентификовано.

Лице које поступа са мањом пажњом од апстрактно замишљеног правног стандарда добар домаћин, сматра се кривим за штету коју тиме проузрокује другоме. Ако возило остане непознато због тога што оштећени није поступио са пажњом доброг домаћина, оштећеном се може приписати у кривицу немогућност прелаза његових права на Гарантни фонд. Тада оштећени нема право на накнаду штете из средстава Гарантног фонда.

33 Предраг Шулејић, *Право осигурања*, 5. издање, Београд, 2005, 380.

34 Јасна Пак, „Суброгација осигуравача у упоредном праву“, *Актуелни проблеми накнаде штете и осигурања*, Зборник радова Удружења за одштетно право, Будва, 2004, доступно на адреси: <http://www.propisionline.com/Books/Books/726>, 16.1.2016, 349 и 350.

35 Вид. ЗОО, чл. 939. ст. 2. и ГЗ, чл. 1204. ст. 2.

36 Вид. ЗОИЛ, чл. 105. ст. 2. и ЗООС, чл. 92. ст. 3.

37 Предраг Шулејић, *Коментар Закона о облигационим односима –књига друга* (редактор Слободан Перовић), Београд, 1995, 1535.

IV Закључак

Број лица која се обраћају судовима и Гарантном фонду (тј. Удружењу) ради накнаде штете проузроковане непознатим моторним возилом, расте у односу на број лица која од Гарантног фонда траже накнаду штете по другим основама. Све је више захтева за накнаду штете проузроковане непознатим моторним возилом. Најчешће спорно правно питање, које се у поступцима по тим захтевима јавља, јесте питање да ли се возило којим је нанета штета може сматрати непознатим. Пракса је закључила да се возило, које оштећени није идентификовао иако је то могао учинити, не сматра непознатим моторним возилом у смислу прописа о обавезном осигурању у саобраћају.

Чини се да је овакав став праксе исправан. Његова правичност произлази из принципа да је свако одговоран за заштиту сопствених интереса и да би требало да сноси последице сопствених пропуста. Наведени став праксе у складу је и са сврхом Гарантног фонда - потпуном заштитом оштећених лица у случајевима када је штета проузрокована моторним возилом које није обухваћено обавезним осигурањем.

Међутим, судска пракса није успела да свој легитимни став на задовољавајући начин логички рашчлани и утемељи на законским одредбама.

Сличност између правног односа у коме су осигуравач и оштећени осигураник, и правног односа у коме су Гарантни фонд и оштећени, дозвољава да се на правни однос Гарантног фонда и оштећеног аналогно примене законске одредбе које уређују правни однос осигуравача и осигураника. ЗОО, исто као и будући ГЗ, прописује да исплатом накнаде штете од стране осигуравача, на осигуравача прелазе сва осигураникова права према лицу које је по ма ком основу одговорно за штету. ЗОО и ГЗ предвиђају санкцију за радње којима се спречава овај прелаз права на осигуравача. Та санкција јесте ослобођење осигуравача од обавезе према осигуранику.

Идентификација возила којим је нанета штета омогућава Гарантном фонду да износ, који је претходно исплатио оштећеном, поврати од штетничког осигуравача. Радње и пропусти оштећеног, који спречавају ту идентификацију, истовремено спречавају да Гарантни фонд оствари регресно право према осигуравајућем друштву код кога је штетничко возило осигурано од одговорности.

Законске одредбе, које уређују персоналну суброгацију осигуравача у права осигураника, предвиђају санкцију ако се такве радње, односно пропусти, врше на штету осигуравача. Санкција јесте губитак права. Аналогија нам налаже да би исте радње и пропусти, ако се врше на штету Гарантног фонда, требало да изазову идентичну санкцију, тј. губитак права. Стога законско утемељење става, по коме оштећени нема право на накнаду штете ако је због његових пропуста возило остало непознато, можемо пронаћи у правилима о суброгацији осигуравача, тачније у одредби која предвиђа санкцију за спречавање суброгације.

Miloš RADOVANOVIĆ

Legal Advisor in Association of Serbian Insurers – Guarantee Fund

UNKNOWN MOTOR VEHICLE

Summary

Compensation for damage caused by an unknown motor vehicle is becoming increasingly important. The leading cause of litigation between the injured persons and the Association of Serbian Insurers is compensation for damages caused by an unknown motor vehicle. In these cases, as controversial legal issue the question of whether the vehicle which caused the damage can be regarded as unknown usually arises. The courts have come to the opinion that the motor vehicle cannot be considered unknown, in terms of regulations on compulsory insurance in traffic, if it remains unknown due to negligence of the injured person. One cannot come to such a conclusion by deductive reasoning starting from the legal provision on the right to compensation of damage caused by an unknown vehicle. However, it seems that the above said opinion of the court is still accurate. In this article the author will try to find the theoretical grounds for this opinion. These grounds, according to the author, should be sought in the general rules governing property insurance and the purpose the Guarantee Fund serves.

Key words: *insurance, compulsory insurance in traffic, motor third party liability insurance, Guarantee Fund, unknown motor vehicle, redress of damage.*